

допомоги, коли така можливість є; б) обмеження кола обставин, при яких компетентні органи можуть відмовити в юридичній допомозі; в) розгляду питання про створення можливостей для неурядових організацій або добровільних організацій, що надають підтримку бідним верствам населення, надавати допомогу в доступі до судів; г) розширення участі неурядових організацій або добровільних організацій в таких квазісудових формах вирішення конфліктів, як посередництво і примирення; д) надання юридичної або будь-яких інших форм допомоги у вживанні таких методів вирішення конфліктів;

пріоритету позасудових методів вирішення конфліктів, що має на увазі обов'язок держави сприяти примиренню сторін як поза судовою системою, так і в (або) процесі судового розгляду.

Додержання державою наведених міжнародно-правових стандартів права на правову допомогу дозволить швидко та ефективно здійснювати діяльність із надання та одержання правової допомоги, стане запорукою реалізації конституційних гарантій щодо забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина, дозволить правильно та конструктивно вирішувати конфліктні питання зацікавлених осіб. Безперечно, на теперішній час існує багато проблем, пов'язаних зі здійсненням правосуддя в Україні, проте рух у напрямку міжнародних гарантій здійснення правосуддя і забезпечення прав осіб, дозволить подолати негативні явища у цій сфері, підніме систему державних гарантій на новий рівень.

БАРАБАШ Т. А.

Міжнародний гуманітарний університет,
здобувач кафедри теорії та історії держави і права

КУЛЬТУРА ЗЛАГОДИ ЯК ОСНОВА ІНСТИТУТУ МЕДІАЦІЇ У СУЧАСНОМУ ПРАВІ

Спори є невід'ємною частиною природи суспільства, тому до медіації в тій чи іншій формі люди вдаються здавна. Племінне вирішення спорів в Африці, медіація в Китаї або система вирішення спорів рабами в єврейській культурі існують тисячі років. У сучасному африканському, ісламському, китайському або японському суспільстві, на відміну від західної культури, примирливі позасудові методи врегулювання спорів є первинними, тоді як суди сприймаються як альтернатива їм.

Регулювання відносин у суспільстві пов'язане з його розвитком і особливостями культури. Довгий час регулювання відносин йшло на основі сили і примусу. Право застосовувати різні методи регулювання

завжди підкріплюється панівною ідеологією, ідеологією примусу та сили, а не ідеєю згоди та вичерпання конфлікту. Створюючи інститути регулювання відносин, держава конститує владу і домінує над суспільством. Способи та методи регулювання відносин не є ригідними: вони змінюються з часом. Сьогодні затребувані непрямі способи регулювання відносин в силу того, що завершився перехід від прямого регулювання суспільних відносин до управлінського. Крім того, розширення прав і обов'язків громадянина вимагає іншого типу регулювання відносин у державі та інших методів.

Між тим в українському суспільстві домінує культура претензій, позовів і звинувачень, а культура згоди фактично забута. Учасники конфлікту спочатку займають оборонні позиції, направляють енергію не так на те, що потрібно, забуваючи про те, що їх основна мета — наприклад: відносини, строки, бюджет та ін. Закріпленню подібної культури в чималому ступені сприяла діяльність численних юристів, тому сьогодні претензії, конфлікти виникають у суспільстві так складно врегулювати використовуючи альтернативні методи вирішення спорів. Тому ідеологізація культури злагоди в сучасному громадянському суспільстві дуже важлива.

В історії України можна виявити чимало традицій, пов'язаних з позасудовими способами вирішення спорів. Так, у Запорізькій Січі важливі збори проходили у форматі кола. Обговорення питань тривало доти, поки громада не приходила до консенсусу, прийнятного для всіх її членів. Практика мирових, волосних та совісних судів у дореволюційний час, товариських судів за радянських часів також певною мірою є історичною передумовою для реанімації культури діалогу та злагоди у суспільстві.

Сьогодні в Україні вже створюються нормативні передумови для виникнення нового інституту — інституту медіації. З прийняттям відповідного законодавства держава забезпечить українське суспільство поняттям медіації, як інструментом системи альтернативного розв'язання спорів, визнає за нею статус законного позасудового способу врегулювання конфліктів.

У сфері роботи з конфліктами переговори виявилися незамінним інструментом, у вигляді медіації — єдиної технології, що дозволяє вирішувати конфлікти. Відзначаючи позитивні особливості переговорних технологій, не можна не звернути увагу на труднощі їх застосування, а саме складність цієї діяльності, необхідність серйозної підготовки, значні часові витрати, певний інтелектуальний потенціал, наявність відповідальності за прийняті зобов'язання, необхідність поваги партнера як особистості — формування тих позитивних базових принципів, які, в принципі, закладені в будь-якій культурі.

Переговори збагачують культуру і є одним із способів регулювання, що, особливо важливо, для неоднозначних і складних проблем. Вони

можуть вестися за будь-якої теми, в тому числі, не забезпеченої правовим рішенням. Вони маловитратні, дозволяють знаходити рішення або компроміс, а в особливо важких випадках приводити до перемир'я / примирення сторін.

Медіація, насамперед, є однією з різновидів переговорів. До переговорів у класичному розумінні, де учасники самостійно вирішують проблеми, долучається третя сторона в ролі посередника, що має функції організатора і помічника — гаранта комунікації, особистої незацікавленості, збереження конфіденційності. Медіатор вносить в переговори ряд важливих принципів: гуманність, нейтральність, свободу і відповідальність. Як переговорна технологія, медіація забезпечує завдання примирення, врегулювання або вирішення конфліктів.

Культура злагоди — складний продукт взаємодії держави і суспільства. Медіація може допомогти створити культуру злагоди, спираючись тільки на існуючу культуру, наповнюючи її. Відзначимо, що культура злагоди є в будь-якому суспільстві, тому що без згоди та вміння її досягати не існує і суспільства. Культура злагоди є стрижнем громадянської культури. Громадянська культура може бути представлена як на рівні всього суспільства, і тоді вона є культура злагоди — в першу чергу, злагоджених дій інститутів громадянського суспільства і держави, так і на рівні окремої особистості, де вона може бути кваліфікована в наступних характеристиках: визнання цінності згоди і справедливості в соціальному співробітництві, що може бути базуватися на публічності (публічному, відкритому і відвертому обговоренні всіх проблем), особистісному визнанні права і правових відносин, толерантності і почуття солідарності щодо інших. Орієнтація на механізми досягнення цієї згоди може дозволити організацію практики освітньої роботи з оволодіння ними, що може забезпечити її успішні результати.

Медіація як технологія вирішення конфліктів — це ресурс розвитку нової культури відносин у різних сферах. При цьому культура миру і злагоди є важливою основою формування інституту медіації. Вона може бути відновлена і укріплена через відновлення традицій і розвиток соціальних технологій, що дозволяють ефективно вирішувати конфлікти і сприяти примиренню, але при цьому варто враховувати ментальність суспільства, сучасні тенденції глобалізованого, інформаційно-комунікативного світу.